

Cuprins

- 1 Originea. Studiile. Principe moștenitor
- 2 Prima renunțare la tron. Relația cu Zizi Lambrino. Anularea căsătoriei
- 3 Continuarea relației. A doua renunțare la tron
- 4 Căsătoria cu Elena a Greciei
- 5 Relația cu Elena Lupescu
- 6 A treia renunțare la tron. Proclamarea lui Mihai ca principe moștenitor
- 7 Actele de la 4 ianuarie 1926
- 8 Regența. Confruntarea dintre Ionel Brătianu și carliști
- 9 Lipsa de autoritate a Regenței
- 10 Venirea în țară. Atitudinea liderilor politici
- 11 Restaurația
- 12 Formarea camarilei regale. Lupta împotriva clasei politice
- 13 Confruntarea cu Iuliu Maniu - coordonată esențială a vieții politice din România
- 14 Campania de dezbinare a partidelor politice
- 15 Momentul decembrie 1937
- 16 Instaurarea dictaturii regale. Caracteristicile regimului monarhic autoritar
- 17 Rolul jucat în asasinatelor politice
 - 17.1 Ion Gheorghe Duca
 - 17.2 Corneliu Zelea Codreanu
 - 17.3 Armand Călinescu
 - 17.4 Represiunea autorităților
- 18 România pe scena internațională (1938 - 1940)
 - 18.1 Evacuarea Basarabiei și Bucovinei de Nord
 - 18.2 Dictatul de la Viena
- 19 Abdicarea
- 20 Ultimii ani din viață în exil
- Bibliografie

Originea. Studiile. Principe moștenitor

Carol al II-lea de Hohenzollern-Sigmaringen



Regele Carol al II-lea

Ferdinand, Carol I, Carol al II-lea (1904)

Carol era fiul cel mare al regelui Ferdinand I și al Mariei de Edinburgh, fiind așadar în drept să urce pe tronul României după decesul tatălui său. În primii ani de școală este pregătit de profesori precum [Nicolae Iorga](#), sau [Gheorghe Murgoci](#). Este absolvent al Școlii militare din București. După susținerea bacalaureatului în anul [1912](#), este trimis să studieze la Academia Militară din Potsdam. A trecut prin toate gradele militare, de la sublocotenent ([1908](#)) la general în anul [1923](#). Odată cu urcarea pe tron a tatălui său ([27 septembrie 1914](#)), Carol devine principe moștenitor, iar două luni mai târziu, devine senator de drept în Reprezentanța Națională.

Prima renunțare la tron. Relația cu Zizi Lambrino. Anularea căsătoriei

Prima renunțare la tron a principelui Carol a survenit în plină campanie de război. De altfel, acesta își manifestase în dese rânduri scepticismul cu privire la viitorul instituției monarhice din România: „Știu bine că în 20 de ani România, ca toate celelalte țări, va fi republicană, atunci de ce să fiu împiedicat să îmi trăiesc viața așa cum vreau” ^[1]! La [27 august 1918](#), principele moștenitor a părăsit, deghizat în uniformă de ofițer rus, unitatea militară de la Târgu-Neamț pe care o conducea onorific. Pe [31 august](#), acesta s-a căsătorit la Odessa cu Ioana Lambrino, cunoscută sub numele de Zizi.

Prin acest fapt, principele Carol încălcase două principii fundamentale: acela de a nu se căsători cu persoane care nu aparțin unei familii domnitoare și acela de a nu dezerta dintr-o unitate militară. Carol îl anunță pe tatăl său despre căsătorie printr-o telegramă, precum și despre faptul că renunță la calitatea sa de moștenitor ^[2]. După ce a primit telegrama, Ferdinand I-a trimis pe colonelul Ernest Baliff la Odessa cu misiunea de a-l convinge pe tânărul principe să se întoarcă în țară ^[3] și cu o scrisoare din partea lui [Alexandru Marghiloman](#), președintele Consiliului de miniștri, în care era amenințat cu posibilele repercursiuni ale actelor sale ^[4]. Deși Carol a acceptat să se întoarcă în țară, el nu s-a arătat dispus să renunțe la căsătorie.

În fața acestor fapte, regele Ferdinand a decis să se consulte cu oamenii politici pentru a adopta o decizie în această privință. Poziția lui [Ionel Brătianu](#) a fost că principele „nu era încă matur” și trebuia să i se dea timp „pentru a se coace la minte” ^[5]. În schimb, [Alexandru Averescu](#) a declarat regelui că tânărul principe nu avea „nici o calitate pentru domnie” ^[6]. Generalul a relatat că la [29 octombrie 1916](#), când a primit ordinul să se retragă din fața trupelor de ocupație, Carol a rămas să petreacă până la ora 2 noaptea, astfel că inamicul ajunsese la doar 20 de kilometri de locul unde afla principele moștenitor.

Pentru a discuta problema părăsirii unității militare, regele a convocat un „consiliu al generalilor”, la care au luat parte [Constantin Hârjeu](#), [Constantin Coandă](#), [Arthur Văitoianu](#) și [Eremia Grigorescu](#). Aceștia s-au pronunțat că „numai Majestatea sa poate decide asupra interpretărilor ce se pot face pentru încălcări de regulamente militare de către un membru al familiei regale” ^[7]. După aceste consfătuiri, Ferdinand a hotărât să îl trimită pe Carol la mănăstirea Horaița din județul Neamț, unde nu va putea să părăsească incinta lăcașului de cult ^[8]. În acest timp, Casa Regală și guvernul au făcut puternice presiuni pentru a o determina pe Zizi Lambrino să renunțe la mariaj în schimbul unei anumite sume de bani, însă aceasta a refuzat ținând să devină „Zizi de Hohenzollern” ^[9]. După îndelungi insistențe, Carol a acceptat pe [29 octombrie](#) să declare în scris că nu se opune anulării actului de căsătorie încheiat la Odessa, iar regele a hotărât amnistiarea fiului său ^[10].

Continuarea relației. A doua renunțare la tron

Carol și Zizi continuau să comunice prin intermediul scrisorilor. Demersurile făcute de familia regală și de oamenii politici pentru a-i despărți pe cei doi nu au reușit. Pe [8 ianuarie 1919](#), Tribunalul Ilfov a anulat căsătoria pentru nerespectarea unor cerințe de ordin formal ^[11], dar Carol și Zizi continuau să trăiască împreună, regele primind zilnic note informative cu privire la situația celor doi. În următoarea perioadă, familia regală a încercat prin mai multe mijloace să îi țină despărțiți, însă Carol a refuzat constant să fie trimis la călătorii în străinătate ^[12] pentru a fi îndepărtat de soția sa. La presiunile lui [Ionel Brătianu](#) și ale mamei sale, Carol s-a văzut nevoit să plece din nou pe front alături de regimentul său, deoarece trupele maghiare reluaseră focul împotriva trupelor române staționate în munții Apuseni.

În acest context s-a produs a doua renunțare a lui Carol la prerogativele sale de moștenitor al Coroanei. Astfel, pe [1 august 1919](#), principele a redactat două scrisori, una pentru Zizi Lambrino, în care se recunoștea soțul ei și părintele copilului pe care îl poartă în pântece ^[13], și una pentru tatăl său, prin care îl anunța de decizia luată ^[14].

După încheierea ostilităților, lui Carol nu i s-a mai permis să revină la București, din [noiembrie](#) fiindu-i stabilit un domiciliu obligatoriu la Bistrița ^[15]. Aici, asupra principelui s-au făcut numeroase presiuni să renunțe la intrasingența sa cu privire la acest subiect și, cunoscându-i-se înclinațiile și capriciile, s-au organizat partide de vânătoare, defilări de trupe, petreceri, precum și diferite aventuri sentimentale, toate menite a-l face să uite de Zizi Lambrino. Astfel, la Bistrița a fost trimisă Marie Martini, o elevă de la azilul „Elena Doamna” cu care Carol avusese o relație înainte de căsătoria cu Zizi. Marie a născut și un fiu cu numele de Silviu, care a fost recunoscut de principe ^[16]. Colonelul Nicolae Condeescu s-a ocupat ca acest lucru să nu fie aflat de opinia publică, iar Marie să păstreze discreția. În cele din urmă, Marie se va căsători cu Leonescu, un șef de gară, care a primit o importantă sumă de bani pentru a ține secretă paternitatea micului Silviu ^[17]. Manevrele puse la cale de Curtea Regală au reușit. Într-o discuție din [5 ianuarie 1920](#) cu [Nicolae Iorga](#) și [Alexandru Vaida-Voevod](#), Carol a promis o „revenire solemnă” asupra deciziei luate la [1 august 1919](#) ^[18].

Pe [8 ianuarie 1920](#), Zizi Lambrino a dat naștere unui copil, botezat Mircea Grigore ^[19], după care a recurs la șantaj, dând publicității scrisoarea prin care Carol se recunoștea părintele copilului și soțul ei. În cele din urmă, pe [20 februarie 1920](#),

principele îi cere lui Ferdinand să considere „ca nulă și neavenită scrisoarea pe care am trimis-o Majestății voastre la 1 august” și „în conformitate cu spiritul Constituției și al legilor noastre de familie, mă devotez serviciului țării și al Majestății voastre” ^[20].

Căsătoria cu Elena a Greciei

A doua zi, Carol este trimis într-o „excursie de studii” prin lume, finanțată din bani publici, pentru a încerca să o uite pe fosta sa iubită. Totodată, după puternice presiuni, Zizi Lambrino este obligată să părăsească țara împreună cu fiul său în schimbul unei substanțiale pensii viagere ^[21]. După încheierea călătoriei pentru studii, Carol nu a venit imediat în țară, ci a rămas în Elveția. Aici, prin grija reginei Maria, se afla principesa Elena a Greciei care era în căutarea unui soț. Căsătoria lui Carol cu Elena s-a oficializat pe [10 martie 1921](#) ^[22], iar la [25 octombrie](#) același an s-a născut principele Mihai. Cu câteva zile înainte a fost „rezolvată” și problema relațiilor dintre Carol și vechea sa amantă, Marie Martini. Printr-un document, Marie și soțul ei se angajau să păstreze „pentru totdeauna o atitudine corectă și plină de deferență față de toți membrii familiei regale, că nu vom întreprinde nici o acțiune contrară acestui angajament, observând, în același timp, cea mai mare tăcere asupra serviciilor îndeplinite” ^[23].

Relația cu Elena Lupescu

Carol era revoltat de tutela pe care [Ionel Brătianu](#) o exercita asupra regelui Ferdinand și era hotărât să acționeze pentru creșterea rolului monarhiei în viața statului. El își exprimase în repetate rânduri opinia că trebuie să fie făcută „curățenie la palat” pentru a se înlătura influența ocultă a lui [Barbu Știrbey](#) și a reginei Maria, mai ales pentru a înlătura dominația lui Brătianu asupra tatălui său. În acest context, Carol a cunoscut-o pe [Elena Lupescu](#), persoana care îi va marca decisiv cariera și activitatea. Aceasta era soția unui căpitan de la Vânători de Munte pe nume Tempeanu, dar acesta a cerut divorțul în momentul când a aflat de legătura soției sale cu principele moștenitor ^[24].

Asupra momentului întâlnirii dintre cei doi există încă informații contradictorii. În memoriile sale, Elena Lupescu mărturisea că s-au întâlnit prima dată când erau încă niște copii ^[25], în timp ce [Constantin Argetoianu](#) relatează că cei doi s-au cunoscut la Sinaia în timpul războiului. Aceasta era caracterizată atât de Argetoianu, cât și de [Miron Cristea](#), ca fiind „o femeie de moravuri ușoare” ^[26], în timp ce principele Nicolae o menționează drept „o amantă de profesie” ^[27]. În însemnările sale zilnice, Carol fixează data întâlnirii cu Elena Lupescu pe [14 februarie 1925](#) ^[28].

Pamfil Șeicaru o descria pe Elena Lupescu astfel: „aducea o vastă experiență în legăturile cu bărbații, de pe urma cărora să fi căpătat o mare tehnică. O femeie vulgară, indecentă, stăpânind toate viclesugurile în alcov, știind să reîmprospăteze până la epuizare dorința partenerului, știind să-și domine oboseala și care în loc de un leșinat sentimentalism, să-i servească o pitorească trivialitate” ^[29]. Cert este că nimeni nu dăduse importanță acestei aventuri, familia regală considerându-l un episod vremelnic din viața principelui așa cum mai fusese multe astfel de episoade. Totuși, relația dintre Carol și Elena Lupescu a evoluat în asemenea măsură încât principele moștenitor nu mai ținea cont că era căsătorit și avea un copil. Mai mult, repetatele eșecuri în tentativa de face „ordine la curte” și de a se impune ca factor de decizie în România au provocat o stare de tensiune la Palat.

A treia renunțare la tron. Proclamarea lui Mihai ca principe moștenitor

Pentru a-l mai despărți măcar câtva timp de amanta sa, Ferdinand și Maria au decis să-l trimită pe fiul lor la Londra, pentru a reprezenta Casa Regală din România la funeraliile reginei Alexandra a Marii Britanii. Inițial, principele a refuzat simulând un accident de cal și împușcându-se în picior, dar n-a reușit să schimbe decizia luată. După ce a asistat la

funeralii, Carol a plecat la Paris, unde a întâlnit-o pe Elena Lupescu ^[30], iar de aici au plecat împreună la Veneția. Pe [12 decembrie 1925](#), tânărul principe a adresat tatălui său o scrisoare prin care îl anunța pentru a treia oară că renunță la prerogativele sale de moștenitor al Coroanei ^[31].

Profund nemulțumit de atitudinea fiului său, Ferdinand a decis să-l trimită în Italia pe [Constantin Hiott](#), ministrul Casei Regale, pentru a-l determina pe Carol să se răzgândească ^[32]. Decizia principelui a fost irevocabilă, astfel că, pe [28 decembrie](#), Hiott se întoarce la [București](#) cu o nouă scrisoare de renunțare a lui Carol către tatăl său ^[33], în care a adugat: „Milano, 28 decembrie 1925”. În aceste condiții, Ferdinand convoacă la Sinaia un Consiliu de Coroană ^[34] pe [30 decembrie 1925](#)^[35]. Regele a luat cuvântul:

„Dacă un asemenea act din partea lui ar fi fost fără precedent, aş mai păstra poate iluzii şi speranţe [...] Grijă ce port acestei Coroane nu-mi îngăduie să mai las posibilitatea de reînnoire a unei asemenea crize, care e deja prea mult că s-a repetat” ^[36].

În continuare, regele a cerut participanților să ia „cunoștință de renunțarea principelui Carol, în urma căreia să se păsească fără întârziere la măsurile legale pentru recunoașterea principelui Mihai ca principe moștenitor al României” ^{[37][38]}. Cum Ferdinand a declarat categoric că principele Carol este „o creangă putredă în dinastie, pe care trebuie să o tai spre a salva Coroana” ^[39], toți liderii politici prezenți la Sinaia s-au supus voinței suveranului. Mihai era fiul lui Carol cu principesa Elena, dar la acea vreme el nu avea decât patru ani, astfel că trebuia să se adopte o măsură ce să prevadă posibilitatea preluării tronului de către micul principe, neputând să-și exercite prerogativele de suveran atât timp cât era minor.

Actele de la [4 ianuarie 1926](#)

În ziua de [4 ianuarie 1926](#), Adunarea Națională Constituantă a adoptat legile prin care se accepta renunțarea lui Carol, se modifica Statutul Casei Regale, principele Mihai era proclamat moștenitorul tronului și se constituia o Regență care să exercite prerogativele suveranului, în cazul că acesta ar ajunge pe tron înainte de vârsta majoratului ^[40]. Regența se compunea din trei persoane: [principele Nicolae](#), patriarhul [Miron Cristea](#) și [Gheorghe Buzdugan](#), președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. Ziarul „Adevărul” consemna: „Ceea ce a făcut domnul Ionel Brătianu, condus de preocupări personale și egoism politic, constituie cea mai gravă lovitură adusă principiului monarhic”. Constantin Argetoianu remarca: „Criza dinastică a devenit peste noapte pivotul politicii românești. Oamenii politici și partidele au fost supuși unei noi clasificări și socotiți apți sau inapți pentru guvernare după cum puteau fi sau nu bănuți că ar favoriza o eventuală revenire a prințului” ^[41]. Totodată, [Nicolae Iorga](#) declara: *Acum nu mai erau doi stăpâni în România, ci unul singur: Ion Brătianu. Dinastia de Argeș biruise cu totul pe cea de Sigmaringen. Ion I. C. Brătianu rămânea stăpânul, singurul și absolutul stăpân al unei țări, care avea nesfârșită răbadare* ^[42].

La [11 februarie 1926](#), regele Ferdinand a hotărât ca fostul principe să primească numele de Carol Caraiman, eliberându-i se un pașaport diplomatic. Carol s-a stabilit la Paris cu Elena Lupescu, unde primea regulat importante sume de bani și alte mijloace materiale din partea Casei Regale. În vara anului [1926](#), regele Ferdinand urma să facă o vizită în Franța, iar generalul Condeescu a fost trimis la Paris pentru a pregăti întâlnirea suveranului cu fiul său. Generalul i-a arătat lui Carol că regele ar fi dispus să-l ierte dacă se despărțea de Elena Lupescu și își relua căsnicia cu principesa Elena ^[43]. Discuția nu a dat nici un rezultat, Carol punând condiții întoarcerii, pe care tatăl său nu a dorit să le accepte. Totuși, importanți lideri politici au notat că în urma întâlnirii în sufletul regelui se produsese un reviriment ce tindea spre o conciliere cu fiul său ^[44].

Pe timpul tuturor acestor agitații dinastice și crize politice nimeni nu a acordat o atenție deosebită faptului că sănătatea regelui Ferdinand, și așa destul de precară, se înrăutățea de la o zi la alta. După ce a fost tratat de mai mulți doctori de

renume, atât din țară, cât și din străinătate, s-a stabilit că suveranul României suferea de cancer de colon. Agonia lui Ferdinand s-a prelungit, acesta petrecându-și ultimele clipe din viață la Sinaia. În dimineața zilei de [20 iulie 1927](#), a fost emis un comunicat oficial care anunța moartea regelui [Ferdinand I](#) la orele 02:15 ^[45].

Regența. Confruntarea dintre [Ionel Brătianu](#) și carliști

În seara zilei de [20 iulie 1927](#) a avut loc ședința comună a Adunării Deputaților și a Senatului, în cadrul căreia cei trei regenți, [principele Nicolae](#), patriarhul [Miron Cristea](#) și [Gheorghe Buzdugan](#), președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, au depus jurământul:

„Jur credință Majestății Sale regelui Mihai I. Jur de a păzi Constituțiunea și legile poporului român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului” ^[46].

Prin intrarea în funcțiune a Regenței, începea o nouă etapă în istoria monarhică a României.

Treptat, s-au conturat două tabere politice cu vederi substanțial diferite privind instituția Regenței: PNL, care acționa pentru menținerea actelor de la [4 ianuarie](#), și PNȚ, care recunoștea Regența ca pe un fapt împlinit, dar care o supunea unor critici virulente, amenințând cu anularea acelor acte și restaurarea pe tron a lui Carol II-lea. Așadar, fostul principe devenea un obiect de manevră în lupta politică pentru putere dintre cele două tabere, fără nici un entuziasm privind persoana acestuia^[47]. Carol și-a manifestat pentru prima dată dorința de a reveni în țară la [31 iulie](#) în cotidianul parizian „Le matin”. El ținea să precizeze că „pentru un motiv de demnitate” a fost silit „de împrejurări grave, de către persoane și prin mijloace asupra cărora cred de cuviință să mă abțin de a da astăzi lămuriri”, să renunțe la prerogativele sale de moștenitor al Coroanei. Carol conchidea: „*Această situație îmi dă dreptul să intervin personal [...] niciodată n-aș putea pregeta de a mă supune poporului meu și de a răspunde chemării sale, când ea s-ar îndrepta către mine*” ^[48]. Guvernul a interzis publicarea declarației în presa românească și a confiscat ziarele străine venite în România, în care era cuprinsă aceasta. Mai mult, la sugestia lui Brătianu, [I. G. Duca](#) a redactat un document care să precizeze exact modul în care organele Ministerului de Interne trebuiau să acționeze în cazul în care Carol s-ar putea întoarce în țară ^[49]. Aici, deja începea să se contureze un curent de opinie în favoarea fostului principe, susținători ai acestuia, care erau denumiți „carliști”.

Următoarea perioadă a fost marcată de ciocnirile politice dintre Brătianu și carliști. Fruntașul liberal a pus agenți de informație în străinătate să urmească toate mișcările din jurul principelui. Astfel a reușit să lovească în curentul carlist prin arestarea lui [Mihail Manoilescu](#), însă tribunalul a decis achitarea acestuia ^[50]. Joi, [24 noiembrie 1927](#), la ora 06:45, [Ion I. C. Brătianu](#), președintele Partidului Național Liberal și prim-ministrul României, a încetat din viață din cauza unei infecții a amigdalelor. În aceeași zi, Regența l-a numit prim-ministru pe [Vintilă I. C. Brătianu](#), care în aceeași zi a fost ales și noul președinte al liberalilor. Acesta s-a menținut ferm pe linia apărării actului de la [4 ianuarie 1926](#), în timp ce PNȚ și-a menținut criticile virulente la adresa puterii.

Lipsa de autoritate a Regenței

Partidul Național Țărănesc a pornit o amplă campanie de răsturnare a guvernelor liberal, care a culminat cu adunarea populară de la Alba-Iulia din [6 mai 1928](#), cu acest prilej înregistrându-se și prima tentativă a lui Carol de reveni în țară. Acesta trebuia să sosească în timpul adunării, iar pe [10 mai](#) să fie proclamat rege. Planul a eșuat deoarece autoritățile engleze nu au permis avioanelor care trebuiau să îl transporte pe principe să decoleze, pe motiv că pasagerii „nu aveau actele în regulă” ^[51]. Astfel, „surpriza senzațională” de care vorbeau fruntașii național-țărăniști nu s-a mai produs. La

rândul său, cabinetul liberal a punctat un important succes pe linia discreditării lui Carol, determinând-o pe principesa Elena ca în ziua de [7 iunie](#) să adreseze președintelui Curții de Apel București o petiție prin care cerea desfacerea căsătoriei sale cu Carol deoarece acesta a părăsit-o și locuia în străinătate, „unde duce în mod public o viață absolut inconciliabilă cu demnitatea căsătoriei” ^[52]. În ședința din [21 iulie 1928](#), Curtea de Apel a pronunțat sentința de divorț întrucât Carol părăsise domiciliul conjugal, fapt ce constituia „o insultă gravă la adresa soției” ^[53].

În perioada următoare, instituția Regenței a pierdut tot mai mult din imagine în fața opiniei publice și a liderilor politici. Principele Nicolae, cel care trebuia să fie coloana vertebrală a instituției, manifesta tot mai mult dezinteres politic. El considera că din cauza fratelui său mai mare ajunsese în această situație, afirmând într-un schimb de scrisori cu acesta că „Regența este o porcărie fără autoritate și cu trei capete, grea de dus și proastă conducătoare” ^[54]. Carol profita de starea de sprit a fratelui său și încerca să îl atragă de partea sa: „ar fi nevoie mai mult ca oricând să fim unul lângă altul, căci pentru unul singur e greu, dar fiind doi, cu același suflet, cu același sânge s-ar putea face mult [...] Tu ești înconjurat de dușmani apropiați și mai îndepărtați” ^[55].

La [7 octombrie 1929](#), [Gheorghe Buzdugan](#) a încetat din viață, ceea ce a provocat destabilizarea formulei inițiale a Regenței. Întrunit două zile mai târziu, Parlamentul trebuia să aleagă un nou regent ^[56]. La sugestia lui Iuliu Maniu, în această funcție a fost ales [Constantin Sărățeanu](#), fost consilier la Curtea de Casație. Maniu însuși avea să explice acest gest în 1936: „Și am ales pe marele bărbat de stat, Constantin Sărățeanu, care mi-a făgăduit că dacă națiunea română va voi pe rege, nu se va opune” ^[57]. Așadar, prestigiul Regenței suferea încă o gravă lovitură, atât personalitatea ștearsă, cât și maniera în care a fost impus Sărățeanu au contribuit la compromiterea definitivă a Regenței, care a apărut în ochii opiniei publice ca o instituție subordonată partidului aflat la putere. Tensiunea socială și politică din țară era pe cale de a atinge punctul culminant. Miron Cristea îi mărturisea lui [Nicolae Iorga](#) că „Regența nu merge pentru că nu are cap. Prințul își fumează țigările, Sărățeanu cercetează cărțile, eu, un preot, nu pot decât să încerc a împăca” ^[58]. La rândul lor, carliștii au devenit foarte activi, susținând că situația grea din țară se datora faptului „că-i lipsește un stăpân, care să rămână un arbitru cu autoritate deasupra partidelor politice”, iar „mizeria și nedreptatea nu vor înceta decât odată cu întoarcerea lui Carol salvatorul, singurul care va putea aduce națiunea pe drumul cel bun” ^[59]. Analizând situația din țară, Carol începea să creadă tot mai mult că revenirea sa în țară ar fi posibilă fără sprijinul direct al vreunui partid politic, profitând însă de divergențele ce existau între ele.

Venirea în țară. Atitudinea liderilor politici

Pe [27 mai 1930](#), la castelul Coesmes, aflat la 180 de km de Paris, Carol a convocat trei atașați din Franța, cu care au pus la punct planul revenirii sale în țară. Carol urma să părăsească Franța cu un automobil spre Munchen, unde trebuia să urce la bordul unui avion, care ateriza la București pe platoul din preajma palatului regal de la Cotroceni ^[60]. Conform celor stabilite, pe [3 iunie](#), Carol și doi apropiați au plecat de la Paris la Munchen, unde au ajuns două zile mai târziu. În dimineața zilei de [6 iunie](#), aceiași trei s-au îmbarcat într-un avion închiriat de unul dintre consfătuitorii de la castelul Coesmes. După mai multe peripeții generate de o serie de defecțiuni apărute la avion, aceștia au ajuns deasupra spațiului aerian al Capitalei abia spre seară. Pilotul nu a riscat o aterizare în plină noapte pe platoul de la Cotroceni și s-a îndreptat spre aerodromul Băneasa, care avea instalație pentru iluminatul pistei. La ora 22:05, comandantul aerodromului, care tocmai se pregătea să plece, a înregistrat semnalul unui avion care dorea să aterizeze. Când a coborât, Carol avea fața acoperită cu o eșarfă neagră. Când a aflat cine este misterioasa persoană, comandatul l-a însoțit personal pe principe la cazarmile 2 și 9 vânători, pentru a-l pune în contact cu coloneii Paul Teodorescu și Gabriel Marinescu. Aceștia „l-au luat sub protecția lor” și s-au îndreptat spre Palatul Cotroceni ^[61]. Aici a fost întâmpinat de principele Nicolae care l-a îmbrățișat cu bucurie.

Carol i-a telefonat lui [Iuliu Maniu](#), care i s-a adresat cu „Bine ați venit Alteță”! Din discuția avută, Maniu i-a propus principelui numirea în cadrul Regenței, urmată de abrogarea legilor din [4 ianuarie 1926](#), dar a ridicat din nou problema renunțării la relația cu Elena Lupescu și refacerii căsătoriei cu principesa Elena ^[62]. Toate acestea au fost respinse de Carol, dar a înțeles că fruntașul național-țărănist nu se va opune restaurației dacă își va atrage de partea sa majoritatea liderilor politici. În acest sens, pe parcursul zilei de [7 iunie](#), Carol a avut întâlniri cu diverși lideri politici, toți exprimându-se pentru anularea actului de la [4 ianuarie](#). Majoritatea fruntașilor național-țărăniști nici nu au mai ridicat problema relației dintre Carol și [Elena Lupescu](#) spre deosebire de șeful lor. PNL a fost singurul care s-a opus, adoptând rapid o rezoluție prin care condamna energic atitudinea principelui și afirma că acest partid rămânea cu „nestrămutată hotărâre” la punctul de vedere fixat în legile din [4 ianuarie 1926](#) ^[63]. Duca aprecia: „Fapta de astă noapte este cea mai primejdioasă consolidării noastre naționale și situațiunii țării în toate privințele”^[64]. Potrivit unor surse, acesta ar fi declarat că „preferă să i se taie mâna decât s-o întindă aventurierului” ^[65].

Deși nu s-a opus anulării actelor ce au instituit Regența, Maniu a prezentat demisia guvernului pe [7 iunie](#), la ora 18, invocând considerente de ordin moral și anume că nu putea contribui la detronarea regelui Mihai I, căruia îi jurase credință. Regența l-a numit în funcție pe [Gheorghe Mironescu](#), care a anunțat convocarea Reprezentanței Naționale în ziua de duminică, [8 iunie 1930](#), „pentru a decide asupra exercitării prerogativelor regale” ^[66].

Restaurația

În ziua de [8 iunie](#) cele două Corpuri legislative au votat numirea Alteței Sale Regale Carol al II-lea ca rege al României ^[67]. Fiul său Mihai a primit titlul onorific de Mare Voievod de Alba Iulia ^[68]. După depunerea jurământului, a rostit un discurs în care a ținut să menționeze că nu venea cu gânduri de răzbunare și că a șters din inimă „și cea din urmă umbră de mâhnire”. Totodată, a precizat că el nu a renunțat de bună voie la drepturile și obligațiile care îi reveneau ca moștenitor al tronului, ci a fost silit să plece în părăsire de „de aceea care au încercat prin acțiunea lor nechibzuită să rupă legătura indisolubilă dintre mine și tot ce simte românește” ^[69]. Carol și-a declarat hotărârea de a strânge „într-un mănunchi pe toți cei care au voința și puterea de a colabora pentru propășirea patriei” și a lansat un apel către toți românii „fără deosebire de opinie politică” să se strângă în jurul tronului ^[70].

În aceeași zi, regele Carol al II-lea a primit demisia guvernului Mironescu și a început consultările politice pentru formarea unui nou cabinet. L-a însărcinat mai întâi pe Maniu, dar acesta a refuzat. În comunicatul dat publicității se invocau două motive. Primul era acela că de 15 ani desfășura o intensă activitate politică, fără nici cel mai mic repaus și că de aici „a urmat o serioasă zdruncinare a sănătății sale, care pretinde un imediat repaus de câteva luni”. Cel de-al doilea era că „nu găsește indispensabilă prezența sa în fruntea guvernului”. În realitate, Maniu urmărea să-l aducă pe Carol al II-lea în situația de a înțelege că PNȚ era factorul decisiv în viața politică a României și că fără acordul acestuia, care deținea majoritatea în Parlament, nu se putea forma nici un guvern. Regele l-a însărcinat pe generalul [Constantin Prezan](#) cu formarea unui cabinet de concentrare, dar acesta a eșuat în tentativa sa. În fața acestei situații, Carol al II-lea a fost nevoit să apeleze din nou la Maniu, care, de această dată, a acceptat să formeze noul guvern. Astfel, la [13 iunie 1930](#), a fost cel dintâi președinte al Consiliului de Miniștri care a depus jurământul în fața regelui Carol al II-lea.

Formarea camarilei regale. Lupta împotriva clasei politice

Singura formațiune politică ostilă restaurației a rămas Partidul Național Liberal. Următoarea zi a avut loc ședința Comitetului Executiv, în cadrul căreia [Vintilă Brătianu](#), președintele partidului, a precizat încă odată faptul că renunțarea la prerogativele de moștenitor al Coroanei de către principele Carol „s-a făcut de bună voie” și nu a făcut un act impus cum menționase noul rege. Brătianu a protestat împotriva faptului că regele Ferdinand a fost prezentat de fiul său „ca o

unealtă politică”^[71]. Restaurația a fost prezentată ca „o simplă încercare de aventură, fără durată mare”, acuzându-i pe regenți că și-au încălcat jurământul depus față de Mihai.

Încă din prima lună de la urcarea pe tron, Carol a înlocuit cea mai mare parte a personalului din vremea tatălui său cu oameni din cercul său de apropiați. Pentru a limita influența politică a mamei sale, Carol i-a interzis să mai desfășoare acțiuni publice și să aibă discuții cu oameni politici. În aceste condiții, regina Maria a preferat să se stabilească la castelul din Balcic^[72]. Totodată, regele a interzis accesul lui [Barbu Știrbey](#) în preajma palatului. Această atitudine ostilă l-a determinat pe Știrbey să se autoexileze, trăind mai mult timp prin Elveția și Franța^[73]. În ziua de **12 august**, [Elena Lupescu](#) a sosit în România însoțită de ministrul [Mihail Manoilescu](#). Îndată ce a aflat, primul ministru [Iuliu Maniu](#) s-a deplasat la Sinaia, pentru a-i atrage atenția regelui că nu respectă „obligamentul” de a se despărți definitiv de Elena Lupescu^[74]. Carol a negat categoric că aceasta s-ar afla în Sinaia, dar în fața stăruințelor lui Maniu l-a chemat pe administratorul castelului pentru a-i spune dacă exista o asemenea persoană acolo. Acesta a cercetat în fața celor doi lista cu personalul angajat și a găsit o spălătoreasă cu numele Elena Lupescu din comuna Baia (județul Suceava). Satisfăcut de „descoperirea” făcută de administrator, Carol a întrebat: „Domnule Maniu, este normal ca pentru o spălătoreasă să se certe regele României cu primul său ministru?”^[75] Deși era convins că Elena Lupescu se afla la Castelul Peleş, Maniu nu a avut replică și a plecat de la Sinaia.

În primele luni de la venirea ei în România, Elena Lupescu a stat la Sinaia, departe de ochii lumii, dar ceva mai târziu s-a mutat într-o somptuoasă vilă din Alea Vulpache, care a devenit centrul intrigilor politice din România. În fapt, odată cu venirea Elenei Lupescu s-a constituit camarila regală, care a devenit un important pol de putere politică^{[76][77]}. Pe la sfârșitul anului **1930**, cu sprijinul camarilei regale s-a declanșat o campanie împotriva partidelor politice. Regele dorea formarea unui guvern de „uniune națională”, cu membri din cercul său apropiat, pe care să îi poată controla ușor^[78]. Acest lucru a devenit posibil odată cu criza politică din primăvara anului **1931**. Profitând de criza politică, Carol l-a desemnat prim-ministru pe [Nicolae Iorga](#) pe **18 aprilie 1931**, deoarece savantul se bucura de un prestigiu ireproșabil în ochii opiniei publice și în străinătate, ceea ce constituia o „perdea de fum” pentru restul clasei politice. În fapt, regele deținea puterea indirectă, iar [Constantin Argetoianu](#), din funcția de ministru al Internelor, s-a ocupat de manevrele de culise pentru a asigura succesul guvernului în alegeri. Lista miniștrilor a fost alcătuită personal de Carol, iar Argetoianu a negociat cu [I. G. Duca](#) participarea PNL pe lista unei coaliții de partide politice denumită Uniunea Națională. Realitatea de la guvernare s-a dovedit însă neîndurătoare cu marele om de cultură, într-un moment în care criza mondială ajunsese la punctul culminant. Pe **31 mai 1932**, Nicolae Iorga a pus capăt tristei sale experiențe și a depus mandatul guvernului. Din acest moment, regele a chemat din nou la putere pe național-țărăniști. Președinte al Consiliului de miniștri a fost numit [Alexandru Vaida-Voevod](#), însă, după unele neînțelegeri cu [Nicolae Titulescu](#), și-a depus mandatul la **17 octombrie**.

Regele a apelat din nou la Maniu, care a acceptat să formeze noul guvern după ce a obținut promisiunea că va avea „mână liberă” în conducerea treburilor statului^[79]. În această perioadă, Carol a trebuit să rezolve și unele probleme personale care țineau de Casa Regală. La **17 februarie 1932**, Carol și Elena au semnat un acord, potrivit căruia principesa se stabilea în străinătate, putând veni în țară cel mult patru luni pe an cu aprobarea regelui pentru a se afla alături de fiul său, Mihai. Regele se obliga să-i trimită acolo suma cuvenită, potrivit listei civile^[80]. Totodată, Casa Regală a suferit probleme de imagine odată cu căsătoria principelui Nicolae cu Ioana Dolete, care fusese soția fiului fruntașului liberal [Nicolae Săveanu](#). În **decembrie 1931**, Tribunalul Ilfov a anulat această căsătorie și după mai multe dispute între cei doi frați, Nicolae a acceptat să plece în străinătate primind în schimb anumite sume de bani.

Confruntarea cu [Iuliu Maniu](#) - coordonată esențială a vieții politice din România

Spre sfârșitul anului [1932](#), contradicțiile dintre Carol și Iuliu Maniu s-au accentuat. Momentul rupturii s-a ivit în [ianuarie 1932](#) când colonelul [Gabriel Marinescu](#), prefectul Poliției Capitalei, și Constantin Dumitrescu, comandantul Jandarmeriei, au recurs la acte de frondă față de ministrul de Interne, [Ion Mihalache](#). Când acesta a cerut înlocuirea celor doi, regele a refuzat acest lucru ^[81]. Maniu s-a solidarizat cu colegul său de partid și de guvern și a demisionat din funcție pe [12 ianuarie 1933](#). Două zile mai târziu s-a format un nou cabinet național-țărănist în frunte cu [Alexandru Vaida-Voevod](#), acest moment marcând și răcirea relațiilor dintre cei doi vechi colegi în lupta pentru Marea Unire. Câteva zile mai târziu, Maniu a declarat că adevărata cauză a demisiei sale a fost nepotrivirea punctului său de vedere cu cel al suveranului asupra felului de a asuma răspunderea guvernării ^[82]. Gestul lui Maniu, singular în peisajul politic interbelic, a fost cu siguranță unul exemplar, dar a reprezentat un succes pentru camarila regală care astfel a reușit să răstoarne guvernul legal al țării și să întrerupă relațiile dintre Maniu și Carol al II-lea pentru mai bine de cinci ani de zile.

La [10 martie 1933](#), împotriva lui Maniu s-a declanșat o uriașă campanie mediatică, în legătură cu [afacerea Skoda](#) ^[83]. Acesta era acuzat că în timpul guvernului său a fost semnat contractul de la [17 martie 1930](#), cu firma cehoslovacă Skoda, în condiții total dezavantajoase pentru statul român, în schimbul unor comisioane substanțiale, obținute de cei care l-au negociat și care aveau girul lui Maniu. Liderul național-țărănist a replicat imediat, negând categoric o asemenea acuzație, dar guvernul Vaida a procedat la cenzurarea discursurilor sale, în care o ataca pe Elena Lupescu și camarila regală, care ar fi pus la cale această blasfemie. Ca urmare a situației create, Maniu a demisionat la [2 aprilie 1933](#) din funcția de președinte al PNȚ, în care a fost ales, la [6 mai](#), [Alexandru Vaida-Voevod](#) ^[84]. Declarându-se „simplu membru” al PNȚ, Iuliu Maniu s-a angrenat într-o politică de hărțuire a lui Carol al II-lea și a camarilei sale, neezitând să critice și guvernul, care ar fi acționat după sugestia „forțelor oculte”. [Afacerea Skoda](#) a continuat să țină „capul de afiș” al presei românești, precum și în cadrul dezbaterilor parlamentare, timp de un an și jumătate. Încercarea lui Carol al II-lea de a-l implica pe Iuliu Maniu în afacerea Skoda nu a dat rezultate.

Așadar, o coordonată esențială a vieții politice din România acelei perioade a fost lupta dintre Iuliu Maniu, apărătorul normelor de guvernare democratică, și Carol al II-lea, adeptul regimului monarhiei autoritare ^[85]. Într-o cuvântare ținută la Vințul de Jos, în ziua de [31 mai 1936](#), Maniu afirma că Elena Lupescu „a adunat în jurul ei o ceată de aventurieri, care au acaparat conducerea țării și șoptesc la urechea regelui visuri dictatoriale” ^[86]. La rândul său, Carol a desfășurat o luptă energetică împotriva adversarilor săi. În acest scop, camarila regală și-a creat câte o rețea proprie de informatori care avea misiunea de a-i supraveghea, printre alții, pe Maniu, [Alexandru Averescu](#), [Gheorghe Brătianu](#) și alții. Directorul general al Poștei, Telegrafului și Telefonului a creat un serviciu special de interceptare a convorbirilor telefonice, trimițând periodic rapoarte informative Elenei Lupescu ^[87].

Campania de dezbinare a partidelor politice

Regele nu a preferat să fie un factor de echilibru între partidele politice, ci a căutat întotdeauna să provoace divergențe în rândul acestora. Acest lucru s-a întâmplat chiar de la venirea sa în țară. În momentul consultărilor cu liderii politici a reușit cu abilitate să îi atragă de partea sa în favoarea restaurației. Din rândul Partidului Național Liberal, regele l-a atras pe liderul tinerilor liberali, [Gheorghe Brătianu](#), care a fost exclus din partid pe motiv că a susținut noul regim și a fost nevoit să își întemeieze propria formațiune. Mai mult, când Brătianu nu a acceptat să fie un instrument în mâinile camarilei regale, a atras din noul partid unele personalități precum profesorul [Constantin C. Giurescu](#). Tot în rândul PNL, Carol a întreținut disputa din sânul partidului între vechea generație și tinerii liberali conduși de [Gheorghe Tătărescu](#). În momentul când [Dinu Brătianu](#) a fost ales președinte, regele l-a desemnat la conducerea guvernului pe Tătărescu, contrar uzanțelor obișnuite. Tătărescu, care ulterior a devenit colaborator apropiat al regelui, s-a distanțat treptat de politica partidului și acționa în actele guvernamentale pe cont propriu. În rândul Partidul Poporului, condus de mareșalul

Averescu, Carol a contribuit prin desprinderea grupării [Octavian Goga](#). Din Partidului Național Țărănesc, regele a reușit să își atragă persoane fidele, mai ales din pricina conflictului său cu Iuliu Maniu. Astfel, în [1935](#), Vaida-Voevod a plecat din partid, iar în interiorul partidului Carol a reușit să-l atragă de partea sa pe [Armand Călinescu](#) care a constituit o grupare „centristă” în PNȚ. Aceasta se pronunța pentru „respectarea prerogativelor regale” și era împotriva politicii promovate de Iuliu Maniu.

Deși, la început, Mișcarea Legionară s-a bucurat de sprijinul politic, moral și material al regelui, începând cu mijlocul anilor '30 legionarii și-au manifestat dorința să iasă de sub tutela regelui. Ei au adresat critici virulente împotriva „forțelor oculte care întunecă Coroana regală” ^[88]. Treptat, învreșunarea legionarilor față de camarila regală a crescut continuu și s-a decis adoptarea metodei suprimării fizice, vizați fiind Elena Lupescu și Gabriel Marinescu ^[64]. Și relațiile dintre Carol și fratele său s-au deteriorat continuu, deoarece regele refuza să recunoască legalitatea căsătoriei dintre principele Nicolae și Ioana Dolet. După mai multe dispute, Nicolae recurgând la șantajele politice cu Garda de Fier, regele a dorit să îl trimită pe Nicolae din nou într-o călătorie în străinătate, dar acesta a refuzat categoric. În cele din urmă, Carol al II-lea a decis eliminarea fratelui său din rândul membrilor familiei regale ([9 aprilie 1937](#)) ^[89].

Momentul decembrie 1937

La sfârșitul anului [1937](#), mandatul legitim de guvernare al PNL expira, iar conform uzanțelor politice, șeful statului trebuia să cheme la putere formațiunea de opoziție. Pentru a fi sigur că Maniu va fi anihilat în cazul chemării PNȚ la guvernare, Carol al II-lea a lansat ideea unui guvern Mihalache care să aibă pe Vaida-Voevod la Interne și care să-l cuprindă și pe [Gabriel Marinescu](#), membru de bază al camarilei ^[90]. Discuțiile au avut loc pe [12 noiembrie](#), însă [Ion Mihalache](#) nu a acceptat propunerea regelui. În aceste condiții, pe [17 noiembrie](#), Carol al II-lea încredințează mandatul din nou lui [Gheorghe Tătărescu](#). Prima misiune a guvernului era organizarea alegerilor din [20 decembrie 1937](#). Eșuând în aducerea PNȚ la putere, Mihalache a demisionat din fruntea partidului, iar Comitetul Executiv din [21 noiembrie](#) l-a propus pe Iuliu Maniu folosind cuvintele: „Domnule Maniu, ia comanda și dă porunca!” ^[64] De data aceasta, Iuliu Maniu nu a mai refuzat. În acest context, a fost încheiat pe [25 noiembrie 1937](#) de [Iuliu Maniu](#), președintele Partidului Național Țărănesc, și [Corneliu Zelea Codreanu](#), căpitanul Mișcării Legionare, un [pact de neagresiune electorală](#), la care au aderat [Gheorghe I. Brătianu](#), președintele Partidului Național Liberal - Gheorghe Brătianu și [Constantin Argetoianu](#), președintele Partidului Agrar ^[91]. Scopul comun era înfrângerea guvernului în alegeri, iar partidele se angajau să nu se atace reciproc. Deși Maniu a urmărit să ferească partidul de agresiunile legionarilor, alianța PNȚ cu Garda de Fier a creat o adevărată derută în rândul electoratului, care timp de patru ani de zile asistasese la o acerbă dispută între cele două organizații, acuzându-se reciproc de „trădare națională” și „slujirea unor interese străine”. Consiliul de miniștri era acuzat de toate forțele de opoziție că devenise unul personal al șefului statului, iar posibila sa victorie în alegeri ar fi facilitat instaurarea dictaturii regale. Campania electorală s-a desfășurat într-o atmosferă extrem de tensionată și confuză, cu un limbaj foarte violent .

Prin activitatea lor, partidele politice se discreditaseră în ochii electoratului. La [20 decembrie](#), pentru prima dată în istoria politică a României nici un partid nu a obținut peste 40% din totalul voturilor pentru a-și constitui o majoritate parlamentară. Pe primele trei poziții s-au clasat PNL cu 35,9%, PNȚ cu 20,4% și Partidul „Totul pentru Țară” (numele sub care au participat la alegeri legionarii) care a obținut un surprinzător scor de 15,5%, ceea ce a provocat o adevărată panică în rândul clasei politice ^[92]. Consecințele politice ale acestor alegeri au fost unele dezastruoase. Faptul că nici un partid nu reușise să obțină prima majoritară de 40% lăsa mână liberă șefului statului de numi la guvernare orice formațiune politică și de a forma un guvern, de data aceasta cu adevărat personal dacă este comparat cu cel precedent. Așadar, profitând de această situație, Carol al II-lea l-a numit în fruntea guvernului pe [Octavian Goga](#), președintele Partidului Național-Creștin, care câștigase doar 9,15% din voturi ^[64]. Prin decizia sa, regele a aplicat lui Iuliu Maniu mai

multe lovituri: a eliminat PNȚ de la succesiune, deși obținuse un număr de voturi dublu față de cel al PNC, a numit în fruntea guvernului un vechi și hotărât adversar al lui Maniu, a reușit să facă o nouă spărtură în PNȚ prin atragerea centristilor și numirea lui [Armand Călinescu](#) în funcția de ministru de Interne. Iuliu Maniu s-a declarat profund revoltat de maniera în care a procedat Carol al II-lea, care nu l-a consultat, măcar formal, în legătură cu rezolvarea crizei politice, declarând că guvernul Goga era „o adevărată provocare la adresa națiunii”, deoarece el „se prezintă ca un nou guvern personal, după ce țara a respins guvernul personal al domnului Tătărescu” ^[93].

Instaurarea dictaturii regale. Caracteristicile regimului monarhic autoritar

Începutul anului [1938](#) s-a caracterizat printr-o puternică acensiune a Gărzii de Fier, care ataca cu înverșunare regimul democratic și se pronunța pentru reorientarea politicii externe a țării spre Axa Berlin - Roma ^[94]. Totodată, Octavian Goga dorea să câștige cu orice preț alegerile din [martie 1938](#) și a negociat un acord secret cu [Corneliu Zelea Codreanu](#) ^[95]. Forțele democratice erau derutate și confuze, fapt ce a permis regelui Carol al II-lea să intervină decisiv pentru atingerea obiectivului său politic. Prin lovitură de stat din [10 februarie 1938](#), Carol l-a demis pe Goga de la președinția Consiliului de miniștri și a constituit un guvern în frunte cu patriarhul [Miron Cristea](#). Constituția din 1923 a fost suspendată și a fost elaborată o nouă lege fundamentală care a fost promulgată pe [27 februarie 1938](#). Prin aceasta, regele își aroga largi prerogative executive și legislative (vezi [Constituția din 27 februarie 1938](#)). Prin aceste două acte a avut loc o schimbare a formei de guvernământ din România. Monarhia își asigura o poziție dominantă în sistemul politic al țării, iar instituțiile statului erau subordonate lui Carol al II-lea ^[96]. Pe [30 martie 1938](#) a survenit lovitură decisivă aplicată de Carol formațiunilor politice. Este publicat decretul-lege de dizolvare a asociațiilor, grupărilor și partidelor politice ^[97]. Formațiunile slabe și cele fidele lui Carol au decis să-și înceteze activitatea, iar celelalte au trebuit să-și o restrângă considerabil. În aceeași zi a fost constituit Consiliul de Coroană ca organ consultativ cu membri numiți de rege ^[98].

În perioada următoare, Carol și-a instaurat un veritabil regim personal autoritar: primarii și prefecții erau numiți pe scară ierarhică, s-a format „[Straja Țării](#)”, din care făceau parte copii și tineri și a cărei comandant suprem era regele ^[99], presa și radioul au fost puse în slujba regimului, iar pe [16 decembrie 1938](#) s-a constituit Frontul Renașterii Naționale, „unica organizație politică în stat”, orice activitate politică fiind considerată clandestină. Prin acest fapt, Carol a urmărit să atragă unele cadre din vechile partide de partea sa numindu-le în posturi de conducere. Scopul declarat al FRN era „mobilizarea conștiinței naționale în vederea întreprinderii unei acțiuni solidare și unitare românești de apărare și propășire a patriei și de consolidare a statului” ^[100]. Ultima măsură aplicată de Carol pentru creșterea puterii regale a fost adoptarea unei noi [legi electorale](#) pe [9 mai 1939](#) ^[101]. În alegerile parlamentare din [1 - 2 iunie 1939](#) au candidat doar reprezentanții FRN ^{[102][103]}. Carol a sporit autoritatea regimului său continuu. Pe [22 iunie 1940](#), FRN a fost transformat în Partidul Națiunii, declarat „partid unic și totalitar” ^[104].

Rolul jucat în asasinatele politice

[Ion Gheorghe Duca](#)

După două zile de la câștigarea alegerilor din [decembrie 1933](#), primul ministru [I. G. Duca](#) este chemat la Sinaia pentru o întrevedere cu Carol al II-lea, sub pretextul destituirii guvernatorului Băncii Naționale. După întâlnire, Duca a fost asasinat pe peronul gării din Sinaia exact înainte a se sui în trenul ce trebuia să îl înapoieze în Capitală ^[105]. Asasinatul a fost comis de un grup de trei legionari, denumiți „[Nicadorii](#)”, care și-au recunoscut fapta ^{[106][107][108]}.

Ceea ce în epocă a părut ca o răzbunare politică a legionarilor, cercetările ulterioare au arătat o enormă conspirație care a stat la baza celei de-a doua asasinări a unui prim-ministru din România. Investigația a mers până la cea mai înaltă poziție din stat, regele [Carol al II-lea](#). Dosarele păstrate la Arhivele Statului București au arătat că ministrul de Interne și șeful Siguranței știau de atentat, dar nu au luat nici o măsură. Vagonul guvernamental a fost însoțit de un singur agent, iar asasinii au călătorit cu același tren către Sinaia. O singură măsură s-a luat la Sinaia pentru a apăra securitatea primului-ministru, aceea de a nu intra pe peronul gării prin intrarea principală, ci prin biroul șefului gării, deoarece vagonul cu care urma să călătorească Duca oprea în fața acestuia, evitând astfel parcurgerea peronului. Dispoziția nu a fost respectată. Carol al II-lea fusese informat despre ce aveau de gând legionarii, după ce șeful poliției, [Gabriel Marinescu](#), primise o notă care deconspira întregul plan, însă regele a dat următoarea dispoziție: „Ține nota la birou și n-o transmite mai departe” ^[109] ^[110]. Informarea fusese făcută chiar de vărul lui Belimace, Alexandru Tale, care era informator al poliției ^[111]. Procesul asasinilor s-a încheiat la [5 aprilie 1934](#) prin achitarea principalilor fruntași legionari.

Corneliu Zelea Codreanu

După o dispută cu profesorul [Nicolae Iorga](#), Codreanu a fost condamnat la 6 luni de închisoare pentru calomnie în [aprilie 1938](#)^[112]. Însă, în timpul procesului, autoritățile Ministerului de Interne au efectuat mai multe verificări la „cuiburile” legionare ^[113], iar lui Codreanu i s-au mai găsit și alte capete de acuzare, inclusiv „cârdășie cu șeful unei puteri străine” și „uneltire contra ordinii sociale”, motiv pentru care a mai fost condamnat la 10 de muncă silnică la minele de sare ^[114]. Rechizitoriul a fost întocmit de [Armand Călinescu](#), ministru de Interne la acel moment. De fapt, Garda de Fier devenise extrem de „incomodă” pentru regele Carol, iar autoritățile au găsit diverse motive pentru a-i trimite la închisoare pe liderii acesteia. Hitler însuși ceruse aducerea legionarilor la putere ^[115], ceea ce ar fi însemnat pentru Carol sfârșitul regimului instaurat doar cu câteva luni înainte. Întors în țară, șeful statului a decis decapitarea Mișcării Legionare. În noaptea de [29 spre 30 noiembrie](#), Corneliu Zelea Codreanu, împreună cu alți 13 lideri legionari (printre care se numărau [Nicadorii](#), asasinii lui [I. G. Duca](#), și [Decemvrii](#), asasinii lui [Mihail Stelescu](#)), au fost asasinați în timp ce erau transportați de la închisoarea din Râmnicu Sărat spre cea din Jilava ^[116]. Acest fapt a alimentat mânia legionarilor, care în perioada următoare au trecut la represalii.

Armand Călinescu

Prima victimă a vendetei legionare a fost [Armand Călinescu](#). Acesta a fost instalat în funcția de președinte al Consiliului de miniștri pe [7 martie 1939](#), după decesul patriarhului Miron Cristea. Călinescu era cunoscut pentru manifestările sale violente împotriva curentelor extremiste, în special împotriva Gărzii de Fier, era colaborat apropiat al șefului statului și era considerat vinovat principal de legionari pentru decesul căpitanului lor. Pe [21 septembrie 1939](#), în timp ce se deplasa de la minister spre casă într-un automobil Cadillac neblindat, acesta a fost blocat de un alt automobil. Din el au coborât mai mulți oameni înarmați. A urmat un schimb de focuri, în care a fost ucis șoferul, dar agentul de pază a reușit să fugă rănit ^[117]. Armand Călinescu a fost răpus de douăzeci de gloanțe ^[118].

Cercetările ulterioare au arătat că Gestapo-ul a fost cel care a ordonat asasinatul. Al Doilea Război Mondial abia începuse, iar atitudinea fermă a primului-ministru împotriva Germaniei hitleriste erau cunoscute. Noul lider al Gărzii de Fier, [Horia Sima](#), a pregătit atentatul, comandoul fiind format din nouă legionari. O serie de cercetări în arhivele serviciilor secrete au ilustrat un alt scenariu terifiant. Armand Călinescu era membru al serviciului secret britanic, țară care a avea mari interese pentru bogățiile petroliere ale României odată cu declanșarea conflictului mondial. Călinescu a devenit „incomod” pentru nemți, motiv pentru care șeful spionajului nazist și [Mihail Moruzov](#), șeful Serviciului Secret de Informații al Armatei Române, au pus la cale celebrul asasinat. Moruzov a primit aprobarea regelui Carol, care avea astfel un nou

motiv pentru a elimina întreaga conducere legionară, iar nemții l-au trimis de la Berlin pe Horia Sima pentru a se ocupa de detaliile atentatului. Succesul acestuia a fost supravegheat de la distanță de Moruzov, Horia Sima și [Ernest Urdăreanu](#), ministrul Casei Regale, cel mai apropiat colaborator al regelui Carol.

Represiunea autorităților

A doua zi, Carol l-a numit pe generalul [Gheorghe Argeșeanu](#) în funcția de președinte al Consiliului de miniștri pentru a coordona operațiunile de represalii, plănuite din timp de șeful statului. Suvernul îl considera „energic, nu-i este frică, poate conlucra cât se poate de bine cu toți miniștrii și va putea să își asume răspunderea completă a tuturor măsurilor ce trebuie luate spre a face completă curățire, iar din punct de vedere politic nu va încurca, căci va asculta de ceea ce i se va spune”. În același cabinet, ministru de Interne a fost desemnat generalul [Gabriel Marinescu](#), membru al camarilei regale. Ziua următoare atentatului, asasinii lui Călinescu au fost capturați, aduși la locul atentatului și executați în public pentru a fi dați ca exemplu, cadavrele lor fiind lăsate în stradă. Totodată, în toată țara au fost executați aproximativ 300 de fruntași legionari. Metodele folosite, conducând mai mult spre răzbunare decât spre instaurarea ordinii publice, au avut un efect invers celui scontat, născându-se un sentiment de compasiune în rândul populației pentru cei uciși. Ordinul a fost ca în fiecare județ din țară să fie executați câte 3 legionari, iar cadavrele lor să fie expuse în piața publică ^[119].

După o săptămână de la îndeplinirea obiectivului, Argeșeanu a depus mandatul guvernului, însă aceste represalii nu au rămas fără urmări, adâncind și mai mult rănilile legionarilor și alimentând dorința lor de răzbunare. La sfârșitul anului [1939](#), regele a inițiat politica de „reconciliere internațională”, cerând tuturor românilor să colaboreze pentru apărarea intereselor țării. Astfel, în primăvara aceluiași an, s-a trecut la eliberarea în masă a legionarilor din lagăre și închisori ^[120]. Acest lucru se datora acceptării Gărzii de Fier de a colabora cu regimul carlist.

România pe scena internațională (1938 - 1940)

Ca urmare a politicii agresive a Germaniei și Italiei și a conciliatorismului Marii Britanii și Franței (Acordul de la Munchen din 29 septembrie 1938), situația internațională a României s-a deteriorat continuu ^[121]. În toamna anului [1938](#), Carol al II-lea a făcut mai multe vizite la Londra și Paris, iar pe [24 noiembrie](#) a avut întrevedere și cu Adolf Hitler. Acesta a încercat să îl intimideze pe regele României, adresându-i-se în termeni ultimativi. Fuhrerul cerea ca țara noastră să se retragă din Societatea Națiunilor, să încheie un tratat de alianță cu Germania și să-și reorienteze politica externă spre puterile Axei, iar Garda de Fier să fie adusă la putere. Carol nu a acceptat aceste cerințe. Evenimentele de la începutul anului [1939](#) prevesteau izbucnirea iminentă a unui conflict. Nimeni nu știa la vremea respectivă de notele adiționale secrete cuprinse în pactul de neagresiune semnat între Viaceslav Molotov, ministrul de externe al URSS, și Joachim von Ribbentrop, ministrul de externe al Germaniei ^[122]. Cele două state își împărțeau sferele de influență în Europa, important pentru România fiind dezinteresul declarat al Germaniei pentru Europa sud-estică. Câteva zile mai târziu, pe [1 septembrie](#), Germania invadează Polonia, iar Franța și Marea Britanie, onorându-și obligațiile față de aliatul său, au declarat război Reich-ului. Astfel s-a declanșat Al Doilea Război Mondial. Întrunit la [6 septembrie 1939](#), Consiliul de Coroană a decis „observarea strictă a regulilor neutralității stabilite prin convențiile internaționale față de beligeranții actualului conflict” ^{[123][124]}.

Evacuarea Basarabiei și Bucovinei de Nord

Evenimentele de la începutul anului [1940](#) au adus România într-o situație dramatică. Pe [22 iunie](#) Franța capitula în fața Germaniei, fapt ce a lăsat țara noastră fără nici un sprijin extern ^[125]. În acest context, pe [26 iunie](#), URSS a adresat un ultimatum guvernului de la București prin care cerea acestuia să evacueze de urgență Basarabia și nordul Bucovinei ^{[126][127]}. Ziua următoare, Carol a întrunit Consiliul de Coroană, în cadrul căruia s-a decis începerea unor

negocieri cu sovieticii ^[128]. În aceeași noapte, guvernul de la Moscova a trimis încă o notă ultimativă, cerând evacuarea de urgență „până cel târziu la 28 iunie, ora 12”. Pus în fața acestor evenimente, guvernul a acceptat condițiile Uniunii Sovietice ^{[129][130][131][132]}.

Dictatul de la Viena

Din acest moment, Carol al II-lea a decis să încline decisiv orientarea politicii externe spre Germania ^[133]. Pe 4 iulie cabinetul condus de Gheorghe Tătărescu și-a depus mandatul. Deși, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au propus regelu formarea unui guvern de uniune națională, șeful statului l-a desemnat în funcția de prim-ministru pe Ion Gigurtu, iar printre membrii cabinetului au fost numiți și câțiva fruntași legionari. Încă din prima zi, Gigurtu a declarat că orientarea României spre Axă este „un fapt împlinit” ^[134]. Formarea acestui guvern a fost influențată de bunele relații economice pe care inginerul Ion Gigurtu le avea cu oamenii de afaceri germani. Astfel, Carol spera că aceste relații vor reuși să schimbe orientarea politică a României. Totodată, au fost luate unele măsuri prin care se urmărea câștigarea încrederii Germaniei și sprijinul legionarilor, precum decretul-lege privind „starea juridică a locuitorilor evrei din România”, care îi lipsea pe aceștia de dreptul de a ocupa funcții publice, de a face parte din consilii de administrație, de a dobândi proprietăți rurale sau de a fi militari de carieră ^[135]. Aceste măsuri nu au avut succes. În prima săptămână de la formarea guvernului Gigurtu, legionarii au demisionat în bloc cerând regelui să le încredințeze întreaga putere ^[136]. De asemenea, Hitler avea propriile sale planuri cu privire la această parte din Europa, apreciind că sosise vremea să treacă la satisfacerea pretențiilor teritoriale ale Ungariei și Bulgariei pe seama României. Pe 15 iulie, fuhrerul a adresat o scrisoare lui Carol al II-lea prin care făcea un aspru rechizitoriu la adresa politicii externe a țării noastre: *Sfârșitul, mai devreme sau mai târziu, și poate în foarte scurt timp, va fi chiar distrugerea României* ^[137]. Pentru a evita acest fapt, România trebuia să pornească imediat pe calea „înțelegerii” cu Ungaria și Bulgaria, punând la bază cesiuni teritoriale în favoarea acestora.

Tratativele româno-bulgare desfășurate la Craiova între 19 și 21 august s-au soldat cu eșec pentru țara noastră, astfel că linia teritorială dintre cele două state a fost stabilită pe linia existentă în 1912. La Turnu Severin, între 16 și 24 august s-au desfășurat negocierile cu Ungaria. Acestea au fost foarte dure, astfel că nu s-a putut ajunge la o înțelegere. Germania era hotărâtă să-și asigure posibilitatea stăpânirii resurselor petroliere românești și a produselor agroalimentare, astfel că a decis să recurgă la metoda dictatului direct pentru a rezolva divergența româno-maghiară. În ziua de 29 august, la Viena, miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei au comunicat delegaților români și celor maghiari că discuțiile erau inutile, deoarece nu se va putea ajunge la un acord. Așadar, decizia va fi luată de „arbitri”, reprezentând puterile Axei. În discuțiile cu reprezentanții României, Ribbentrop și Ciano i-au avertizat că, în caz că nu vor accepta hotărârile arbitrajului, țara noastră va fi invadată și ștearsă de pe harta Europei ^[138]. În noaptea de 29 spre 30 august, Consiliul de Coroană a decis, după lungi discuții, să accepte arbitrajul Germaniei și Italiei ^[139]. Dimineata, celor două delegații prezente la Viena li s-a prezentat hotărârea, granița între cele două state fiind stabilită chiar de Hitler cu trei zile înainte ^{[140][141]}. Noaptea, Carol al II-lea a convocat un nou Consiliu de Coroană, iar după intense discuții s-au admis hotărârile arbitrajului cu majoritate de voturi (19 pentru, 10 contra, 1 abținere) ^[142], în schimbul garantării de către Germania și Italia a noilor granițe. România a fost nevoită să cedeze Ungariei nord-vestul Transilvaniei, reprezentând 44.000 de km pătrați, inclusiv orașul Cluj ^{[143][144]}. Imediat după aflarea rezultatului negocierii, pe cuprinsul întregii țări au pornit largi manifestări de stradă la care au participat mase de oameni din toate categoriile sociale și economice și de toate orientările politice.

Abdicarea

În acest context, a apărut în prim plan figura generalului [Ion Antonescu](#). Deși era un cunoscut adversar al șefului statului, Antonescu era considerat de Carol singura persoană capabilă să restabilească ordinea în țară la acel moment. Generalul se bucura de autoritate în cadrul armatei, avea încrederea Gărzii de Fier, iar [Iuliu Maniu](#) și [Dinu Brătianu](#) nu manifestau o opoziție vehementă față de persoana acestuia. Pe [4 septembrie 1940](#), regele îl numește pe Antonescu în funcția de președinte a Consiliului de miniștri. În seara imediată numirii în funcție, generalul i-a cerut lui Carol să-l investească cu puteri depline. Deși inițial a refuzat, pe la orele 03:50 din dimineața zilei de [5 septembrie](#), regele a semnat decretul prin care Ion Antonescu, prim-ministrul României, era învestit cu puteri depline în stat^[145].

Totodată, este abrogată Constituția din 27 februarie 1938 și sunt dizolvate Corpurile legiuitoare^[64]. Pe fondul continuării manifestațiilor publice, pe la orele 21:30, Antonescu îi cere lui Carol să abdice, avertizându-l că în cazul unui refuz el nu mai răspundea de securitatea persoanei și anturajului regal^[146]. Într-o atmosferă extrem de tensionată, în dimineața zilei de [6 septembrie 1940](#), Carol al II-lea a semnat un manifest în care aprecia: „Azi, zile de vitregie nespuse îndurerează țara, care se găsește în fața unor mari primejdii. Aceste primejdii vreau, din marea mea dragoste pentru acest pământ în care am fost născut și crescut, să le înlătur trecând astăzi fiului meu, pe care știu cât de mult îl iubii, grelele sarcini ale domniei”^[147]. Generalul Antonescu a semnat imediat un decret-lege în care se afirma că: „Având în vedere actul de abdicare a M.S. regelui Carol al II-lea”, succesiunea la tron revenea Marelui Voievod Mihai. În consecință, acesta a fost invitat să depună jurământul. Când a semnat aghiotanul, Mihai încă dormea, iar când a pus mâna pe receptor i s-a comunicat: „Majestatea Voastră este chemată la orele zece în Sala Tronului, pentru a depune jurământul de încoronare”^[148]. Spre după amiază, Mihai a depus jurământul prin care devenea din nou rege al României^[149].

Ultimii ani din viață în exil

În dimineața zilei de [7 septembrie 1940](#), Carol a plecat din țară însoțit de [Elena Lupescu](#) și [Ernest Urdăreanu](#), cu un tren special alcătuit din 12 vagoane, încărcate cu obiecte din patrimoniul Coroanei, tablouri de mari maestri, ca Tizian, Rubens și Rembrandt, sute de goblenuri, bijuterii, armuri ce decorau pereții palatelor regale de la Pelișor și Peleș. Un grup de legionari au tras focuri de armă asupra trenului regal dar nu au reușit să-l oprească. După mai multe călătorii prin America Latină și o scurtă ședere în Elveția, Carol și Elena Lupescu s-au stabilit la Estoril în Portugalia. La [7 iulie 1947](#) cei doi s-au căsătorit. Deși, Carol a vrut să-și mai revadă fiul, acest lucru nu s-a mai întâmplat niciodată. Carol a murit pe [3 aprilie 1953](#) în urma unui infarct, la vârsta de 60 de ani. A fost înmormântat în cimitirul regal al mănăstirii San Vincente din Lisabona, însă la funeralii nu a mai participat nimeni din familia regală a României. Deoarece Carol nu și-a scris testamentul, a urmat un lung proces între Elena Lupescu și [Mircea Lambrio](#), fiul lui Carol cu Zizi, iar în [februarie 1957](#) Tribunalul Suprem al Portugaliei l-a declarat pe Mircea Grigore Lambrino fiul legitim a lui Carol, obținând astfel drept de moștenitor^[150]. Elena Lupescu a mai trăit încă 20 de ani, decedând la [7 iulie 1977](#), la vârsta de 81 de ani. În [2003](#), rămășițele lui Carol al II-lea au fost reînhumate la Mănăstirea Curtea de Argeș, însă regele Mihai nu a participat la ceremonie.

Note

- [↑] Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. IV, București, 1927, p.137
- [↑] Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Arhiva personală, dos. V-187/1918, f.1
- [↑] *Acte și corespondență relative la renunțările la tron ale fostului principe moștenitor*, București, 1926, p.5

4. ↑ Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. V, București, 1927, pp.229-230
5. ↑ *Acte și corespondență relative la renunțările la tron ale fostului principe moștenitor*, București, 1926, p.6
6. ↑ Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. IV, București, 1927, pp.26
7. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală, dos.43/1918, f.1
8. ↑ *Ibidem*. Carol Caraiman, dos.3/1918, f.2
9. ↑ *Ibidem*, dos.43/1918, f.5
10. ↑ *Acte și corespondență relative la renunțările la tron ale fostului principe moștenitor*, București, 1926, p.7
11. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Principele Carol, dos.2/1919, f.5
12. ↑ Regina Maria, *Însemnări zilnice (decembrie 1918 - octombrie 1919)*, vol I., București, Editura Albatros, 1996, pp.182-184
13. ↑ „Epoca”, XXVI, nr.11 din 17 februarie 1920
14. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Carol Caraiman, dos.2/1919, f.69
15. ↑ *Ibidem*, fond regele Ferdinand. Arhiva personală, dos. V-693/1919, f.1
16. ↑ *Ibidem*, dos.V-694/1920
17. ↑ Ioan Scurtu, *Criza dinastică din România*, București, Editura Enciclopedică, 1996, p.22
18. ↑ Nicolae Iorga, *O viață de om. Așa cum a fost*, București, Editura Minerva, 1972, p.559
19. ↑ „Universul”, XXXVIII, nr. 54 din 14 ianuarie 1920
20. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Principele Carol, do.2/1199, ff.235-236
21. ↑ *Ibidem*. Regele Carol II. Arhiva personală, dos.23/1919 - 1927, ff.1-3
22. ↑ *Ibidem*. Arhiva personală, dos. 1/1921, ff.15-19
23. ↑ Marcel-Dumitru Ciucă, *Cuvânt introductiv, la Carol al II-lea. Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. I (1904 - 1939), București, Editura Silex, 1995, pp.IV-V
24. ↑ Constantin Argețianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri în Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, Editura Politică, 1968, pp.365-366
25. ↑ *Memoriile doamnei Elena Lupescu*, București, Tipografia Reforma Socială, 1928, pp.10-11
26. ↑ Elie Miron Cristea, *Însemnări personale în Antonie Plămădeală, Contribuții istorice privind perioada 1918-1919*, Sibiu, 1987, p.372
27. ↑ Prințul Nicolae de Hohenzollern, *În umbra Coroanei României*, Documente, amintiri și comentarii editate de Gheorghe Buzatu, Iași, Editura Moldova, 1991, p.47
28. ↑ Regele Carol al II-lea, *Însemnări zilnice* (nota din 14 februarie 1943)
29. ↑ Pamfil Șeicaru, *Vulpea Roșcată. Roman*, București, Editura Jurnalul Literar, 1996
30. ↑ A. L. Easterman, *King Carol, Hitler and Lupescu*, Londra, 1942, pp.40-43
31. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Principele Carol, dos.2/1925, f.146-147
32. ↑ *Ibidem*, fond Ferdinand. Arhiva personală, doc. V-745/1925, f.1-2
33. ↑ *Ibidem*, fond Casa Regală. Principele Carol, dos.2/1925, f.143
34. ↑ La consiliu au participat: Ion I. C. Brătianu, Mihail G. Orleanu, Mihail Pherekyde, generalul Constantin Coandă, Alexandru Vaida-Voevod, Gheorghe Buzdugan, patriarhul Miron Cristea, generalul Constantin Prezan, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Nicolae Iorga, generalul Alexandru Averescu
35. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală, dos. 30/1934, f.4
36. ↑ *Ibidem*, fond Ferdinand. Arhiva personală, dos. II-80 (f.a.), f.1
37. ↑ *Ibidem*, f.2

38. ↑ [Codicil la testamentul regelui Ferdinand I](#) din 11 ianuarie 1926, în „Monitorul oficial” din 22 iulie 1927
39. ↑ Armand Călinescu, *Însemnări politice, 1916 - 1919*, București, Editura Humanitas, 1990, p.54
40. ↑ [Legile votate de Adunarea Națională Constituantă privitoare la renunțarea principelui Carol la succesiunea tronului și instituirea Regenței](#) în „Monitorul oficial” din 5 ianuarie 1926
41. ↑ Constantin Argețianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri în Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani*, București, Editura Politică, 1968, dos. 8595, f.2331
42. ↑ Nicolae Iorga, *O viață de om. Așa cum a fost*, București, Editura Minerva, 1972, p.625
43. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Carol Caraiman, dos.5/1927, f.56
44. ↑ „Îndreptarea”, IX, nr.111 din 18 iunie 1930
45. ↑ „Monitorul Oficial”, nr.158 bis din 20 iulie 1927
46. ↑ „Dezbaterile Adunării Deputaților”, nr. 5, ședința din 20 iulie 1927, p.1
47. ↑ „Dragoste filială” la Curtea Regală. *Jurnalul Simonei Lahovary*, în „Magazin istoric”, nr.4/1974, p.92
48. ↑ [Carol al II-lea despre situația din România](#) Arhivele istorice centrale, fond Casa Regală. Carol Caraiman, dos. 2/1927, f.11
49. ↑ *Ibidem*, f.9
50. ↑ „Adevărul”, 40, nr. 13471 din 16 noiembrie 1927
51. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală. Carol Caraiman, dos.5/1929, f.44 - 46
52. ↑ „Monitorul Oficial”, nr.123 din 8 iunie 1923
53. ↑ *Ibidem*, nr.144 din 24 iulie 1928
54. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Carol II. Arhiva personală. Secretariat, dos. V - 515/1929, f. 1-3
55. ↑ *Ibidem*, fond Principele Nicolae. Arhiva personală, dos. V - 3 bis/1930, f. 2-4
56. ↑ „D.A.D.” din 9 octombrie 1929
57. ↑ „Dreptatea” din 3 iulie 1936
58. ↑ Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. V, p.373
59. ↑ Gabriel Marinescu, Ion Modreanu, Constantin Buruiană, *Carol al II-lea, regele românilor. Cinci ani de domnie. 8 iunie 1930 - 8 iunie 1935*, București, 1935, pp.31-32
60. ↑ *Cum a venit regele Carol în țară*, în „Dimineața”, XXVI, nr. 8429 din 12 iunie 1930
61. ↑ „Adevărul”, nr. 14247 din 8 iunie 1930
62. ↑ Zaharia Boilă, *Memorii*, în Biblioteca Academiei Române, Arhiva istorică, fond XV, dos. 113, f. 157-165
63. ↑ [Hotărârea de astăzi a Comitetului Executiv al Partidului Național Liberal](#), în „Viitorul”, XXII, nr. 6698 din 8 iunie 1930
64. ↑ ^{64,0} ^{64,1} ^{64,2} ^{64,3} ^{64,4} *Ibidem*
65. ↑ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, p.437
66. ↑ „Adevărul”, nr. 14 248 din 10 iunie 1930
67. ↑ [Documente privind restaurația din 8 iunie 1930](#) în C. Hamangiu, *Codul general al României*, vol. VIII, București, 1930, p. 345 și în „Monitorul oficial” din 8 iunie 1930
68. ↑ C. Hamangiu, *Codul general al României*, vol. XVIII, București, 1930, p. 345
69. ↑ Prin această formulă Carol a lăsat să se înțeleagă că tatăl său, Ferdinand I, a fost silit să accepte îndepărtarea de la tron a fiului său, Carol
70. ↑ *Cuvântările M. S. regelui Carol II*, București, 1940, pp.13 - 15
71. ↑ „Viitorul”, XXII, nr.6.699 din 10 iunie 1930

72. ↑ „Dreptatea”, IV, nr. 804 din 18 iunie 1930
73. ↑ *Ibidem*, IV, nr. 801 din 14 iunie 1930
74. ↑ Ioan Scurtu, *Iuliu Maniu*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p.63
75. ↑ Pamfil Șeicaru, *Istoria Partidelor Național, Țărănesc și Național- Țărănesc*, Madrid, Editura Carpați, 1963, p.172
76. ↑ Nichifor Crainic, *Zile albe, Zile negre. Memorii*, București, Casa Editorială Gândirea, 1991, pp.234-235
77. ↑ Camarila era formată din mari industriași și bancheri ai epocii, oameni politici și prieteni apropiați: [Nicolae Malaxa](#), [Max Auschnitt](#), [Aristide Blank](#), [Mihail Manoilescu](#), [Ernest Urdăreanu](#) și alții
78. ↑ „Neamul Românesc”, XXVI, nr.63 din 16 aprilie 1931
79. ↑ Ioan Scurtu, *Iuliu Maniu*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p.67
80. ↑ Pamfil Șeicaru, *Istoria partidelor național, țărănesc și național țărănesc*, vol. II, Madrid, 1963, p.180 - 190
81. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond M.P.N., dos.279, f.74
82. ↑ „Patria”, Cluj din 22 ianuarie 1933
83. ↑ *Afacerea Skoda. Lupta dusă de dr. Nicoale Lupu, președintele Partidului Țărănesc, pentru apărarea cinstei și intereselor țării românești*, București, 1933
84. ↑ „Dreptatea” din 8 mai 1933
85. ↑ Ioan Scurtu, *Iuliu Maniu*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p.79
86. ↑ Arhivele Istorice Centrale, fond Casa Regală, dos. 30/1936, f. 1 - 4
87. ↑ *Ibidem*, Carol II, Arh. Personală, dos. VIII-934/1935, f. 2
88. ↑ *Ibidem*, fond Casa Regală, dos. 13/1936, f. 5
89. ↑ *Principele Nicolae nu mai face parte din familia domnitoare. Consiliul de Coroană*, în „Dreptatea”, XI, nr. 2827 din 11 aprilie 1937
90. ↑ „Dimineața” din 25 noiembrie 1937
91. ↑ *Pactul de neagresiune electorală* în „Dreptatea”, XI, nr. 3008 din 27 noiembrie 1937
92. ↑ „Monitorul Oficial”, nr. 301 din 30 decembrie 1937
93. ↑ „Dreptatea” din 6 ianuarie 1938
94. ↑ *Declarația lui Corneliu Zelea Codreanu privind politica externă a Gărzii de Fier* în „Buna Vestire” din 30 noiembrie 1937
95. ↑ Mihail Sturdza, *România și sfârșitul Europei*, p.116
96. ↑ *Constituția din 27 februarie 1938* în „Monitorul Oficial”, nr.48 din 27 februarie 1938
97. ↑ *Decret-lege pentru dizolvarea asociațiilor, grupărilor și partidelor politice* în „Monitorul Oficial”, nr.75 din 30 martie 1938
98. ↑ *Decret-lege pentru înființarea Consiliului de Coroană* în „Monitorul oficial” din 31 martie 1938
99. ↑ „Monitorul Oficial”, nr.292 din 15 decembrie 1938
100. ↑ *Decret-lege pentru înființarea Frontului Renașterii Naționale* în „Monitorul Oficial”, nr. 293 din 16 decembrie 1938
101. ↑ *Decret-lege pentru reforma electorală* în „Monitorul Oficial”, nr.106 din 9 mai 1939
102. ↑ „Timpul”, III, nr. 747 din 2 iunie 1939
103. ↑ *Martha Bibescu despre Parlamentul ales în iunie 1939* Martha Bibescu, *Jurnal politic, 1939-1940*, București, Editura Politică, 1979, pp. 77-78
104. ↑ *Decret-lege pentru transformarea Frontului Renașterii Naționale în Partidul Națiunii* în „Monitorul Oficial”, nr. nr.142 din 22 iunie 1940
105. ↑ P. Ștefănescu, *Asasinatelor politice în istoria românilor*, București, Editura Vestala, 2000, p.118
106. ↑ *Comunicatul guvernului* în „Viitorul” din 31 decembrie 1933
107. ↑ *Manifestul guvernului către țară* în „Facla” din 1 ianuarie 1934

108. ↑ Articolul [Jara și moartea lui I. G. Duca o covârșitoare și unanimă durere](#), publicat în „Viitorul” din 1 ianuarie 1934
109. ↑ Florin Sinca, *Din istoria Poliției Române*, Tipografia RCR Print, București, 2006, p.333
110. ↑ Gh. Buzatu, C. Ciucanu, C. Sandache, *Radiografia dreptei românești (1927-1941)*, București, Editura FF Press, 1996, p.370
111. ↑ Ș. Milcoveanu, *Corneliu Zelea Codreanu, altceva decât Horia Sima*, I, București, Biblioteca „Învierea”, 1996, p.147
112. ↑ *Condamnarea domnului Corneliu Z. Codreanu* în „Universul”, 55, nr.110 din 21 aprilie 1938
113. ↑ *Reprimarea agitațiilor Gărzii de Fier*, în „Universul”, nr. 112 din 23 aprilie 1938
114. ↑ Ioan Scurtu, *Culegere de documente și materiale privind istoria României (1938 - 1940)*, București, 1974, pp.113-114
115. ↑ *Les archives secrètes de la Wilhelmstrasse*, vol. V, Livre 1, Paris, 1953, doc. 226
116. ↑ Ștefan Palaghiță, *Garda de Fier spre reînvierea României*, Buneos Aires, 1951, pp.102-103
117. ↑ D. Lungu, *Ultima zi a lui Armand Călinescu*, în „Magazin istoric”, nr.100/ iulie 1975, p.45
118. ↑ [Comunicatul oficial privind asasinarea lui Armand Călinescu, președintele Consiliului de Miniștri, la 21 septembrie 1939](#) în „Universul” din 23 septembrie 1939
119. ↑ Ștefan Palaghiță, *Garda de Fier spre reînvierea României*, Buneos Aires, 1951, p.123
120. ↑ Alexandru Gh. Savu, *Sistemul partidelor politice din România 1918 - 1949*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p.217
121. ↑ [Articolul Ferește-te popor al meu, căci mari primejdii ți se pregătesc](#), de Nicolae Iorga în „Timpul” din 23 mai 1938
122. ↑ [Protocolul adițional secret la Pactul de neagresiune semnat de Molotov și Ribbentrop la 23 august 1939](#) în *Diplomația cotropitorilor. Repercursiunile ei asupra Basarabiei și Bucovinei de Nord*. Culegere de documente alcătuită de A. Balanovschi, Chișinău, Editura Universitas, 1992, pp. 47-48
123. ↑ *România va observa ci strictețe regulile neutralității*, în „Universul”, nr.246 din 8 septembrie 1939
124. ↑ [Comunicat privind neutralitatea României](#) în „Monitorul oficial”, din 7 septembrie 1939
125. ↑ [Alexandru Cretzeanu despre impactul înfrângerii Franței asupra României](#) în Alexandru Cretzeanu, *Ocazia pierdută*, Iași, Institutul European, 1995, p. 64
126. ↑ Ioan Scurtu (coord.), *Istoria României între anii 1918 - 1944. Culegere de documente*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1982, p.409
127. ↑ [Nota lui Joachim von Ribbentrop către Viaceslav Molotov privitoare la Basarabia și Bucovina în 23 August 1944. Documente 1939-1943](#), vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, pp. 80-81
128. ↑ Regele Carol al II-lea, *Însemnări zilnice* (nota din 27 iunie 1940)
129. ↑ George Ciorănescu, *Basarabia. Disputed land between East an West*, Munchen, 1985, pp.113-115
130. ↑ [Notele ultimative ale guvernului sovietic din 26-27 iunie 1940 și răspunsurile guvernului român](#) în „Universul” din 4 iulie 1940
131. ↑ [Diplomatul Raul Bossy despre poziția Italiei față de notele ultimative sovietice](#) în Raul Bossy, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. II, pp. 250-251
132. ↑ [Grigore Gafencu despre ocuparea Basarabiei și nordului Bucovinei](#) în Grigore Gafencu, *Jurnal. 1940-1942*, Ediție Ion Ardeleanu și Vasile Arimia, București, Editura Globus, 1991, pp. 29-31
133. ↑ [Hotărârea Consiliului de Miniștri al României de a renunța la garanțiile anglo-franceze](#) în *Relații internaționale în acte și documente*, vol.II, pp. 52-53
134. ↑ [Declarațiile primului ministru Ion Gigurtu privind noua orientare a politicii externe a României](#) în „Universul” din 8 iulie 1940
135. ↑ [Decret-lege privitor la starea juridică a locuitorilor evrei din România](#) în *Evreii din România între anii 1940-1944*, vol. I - Legislația antievreiască, Volum alcătuit de Lya Benjamin, București, Editura Hasefer, 1993, pp. 46-48
136. ↑ Ștefan Palaghiță, *Garda de Fier spre reînvierea României*, Buneos Aires, 1951, p.118

137. ↑ [23 august 1944. Documente](#), vol.I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p.89
138. ↑ Ioan Scurtu, *Un episod dramatic pentru România: 30 august 1940*, București, 1990
139. ↑ A. Simion, *Dictatul de la Viena*, Cluj, Editura Dacia, 1972, p.199
140. ↑ Andrea Hillgruber, *Hitler, Köning Carol und Marschal Antonescu*, Wiesbaden, 1954, p.90
141. ↑ [Mihail Manoilescu despre dictatul de la Viena](#) în Mihail Manoilescu, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, București, Editura Enciclopedică, 1991, p. 212
142. ↑ [Problema acceptării arbitrajului de la Viena](#) în Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Enciclopedică, 1997, pp. 378-380
143. ↑ [Textul arbitrajului de la Viena](#) în „Universul” din 1 septembrie 1940
144. ↑ *Pierderile economiei românești în urma cedărilor de teritorii. Reduceri generale. Teritorii, Populație, bogății*, București, 1940
145. ↑ [Decret regal privind investirea generalului Ion Antonescu cu depline puteri](#) în „Monitorul Oficial”, nr.205 din 5 septembrie 1940
146. ↑ *Pe marginea prăpastiei*, vol. I, București, 1941, p.45
147. ↑ [Manifestul către români semnat de Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940](#) în Ioan Scurtu, *România și marile puteri (1933-1940). Documente*, București, Editura Fundației România de Măine, 2000, p. 232
148. ↑ Arthur Gould Lee, *Crown against sickle*, p. 13
149. ↑ [Decret-lege privitor la depunerea jurământului de către regele Mihai](#) în Ioan Scurtu, *Culegere de documente și materiale privind istoria României (februarie 1938-septembrie 1940)*, pp. 282-283
150. ↑ Cosma Neagu, Dumitru Marinescu, *Fapte din umbră*, vol. III, pp.235-236

Bibliografie

- Ciucă, Marcel Dumitru - *Carol al II-lea. Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. I (1904-1939), Editura Curtea Veche, București, 2004 Scurtu, Ioan - *Carol al II-lea*, Editura Enciclopedică, București, 1991
- Scurtu, Ioan - *Criza dinastică din România*, Editura Enciclopedică, București, 1996 Scurtu, Ioan - *Monarhia în România*, Editura Danubius, București, 1991, pp. 97-126
- Scurtu, Ioan - *Istoria României în anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995
- Scurtu, Ioan - *Iuliu Maniu*, Editura Enciclopedică, București, 1995
- Neagoe, Stelian - *Oameni politici români*, Editura Machiavelli, București, 2007, pp. 139-142 Nicolescu, Nicolae C. - *Șefii de stat și de guvern ai României (1859 - 2003)*, Editura Meronia, București, 2003, pp. 56-69